

VAN STOLKPARK KOERIER

Nieuws van en voor alle bewoners van het Van Stolkpark

Nr 14 - februari 1983

Uitgave van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

Wordt lid van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

U kunt de wijkvereniging steunen door lid te worden en een bedrag van tenminste f 15,— per jaar over te schrijven naar postrekening 3441829 ten name van de penningmeester van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'.

Het bestuur van de Wijkvereniging doet al hetgeen in haar vermogen ligt voor een goed woon- en leefklimaat in het Van Stolkpark, ook in uw belang.

Leden- vergadering

Noteert u vast in uw agenda: ledenvergadering 27 april aanstaande.

Nadere bijzonderheden volgen in het volgende nummer van de Van Stolkparkkoerier.

Ze zijn er weer

In groen en blauw: de dassen, shawls, chokers en deze keer ook butterflies van het Van Stolkpark.

Afgehaald bij het contactadres kosten ze: dassen f 15,—, shawls, chokers en butterflies f 17,50.

Wie weet waar?

In de serie oude ansichten hebben we ditmaal een foto van een villa in het Van Stolkpark, genomen rond de eeuwwisseling.

Graag zouden wij van onze lezers vernemen, welk huis op de foto is afgebeeld. Oplossingen (graag schriftelijk) bij de redactie, p/a Prof. P. S. Gerbrandyweg 3.

De heer C. Kamp, Belvédèreweg 13, is de winnaar van de vorige fotoprijsvraag. Een afbeelding van het gezicht vanaf de Belvédère op de Belvédèreweg is hem reeds toegezonden. Het zeer goed uitkomende huis op de achtergrond staat op de plaats van het huidige flatgebouw De Olmenhorst aan de Prof. Gerbrandyweg.

Honderd jaar na Thomas van Stolk

Op 13 februari 1982 was het 100 jaar geleden, dat Mr Thomas van Stolk, de stichter van onze wijk, is overleden. Wie was Thomas van Stolk eigenlijk?

Hij was een zoon van Jacob van Stolk, een houthandelaar in Rotterdam, en Emmerentia Johanna Browne, die 13 kinderen levend ter wereld bracht. Thomas was het negende kind in de rij.

Samen met zijn tweelingbroer Jan - naar wie later het Van Stolkpark in Hasselt bij Zwolle werd genoemd - werd hij op 21 oktober 1820 in Rotterdam geboren.

Aanvankelijk was Van Stolk als koopman en vice-consul van Portugal in Rotterdam werkzaam. Op 30 oktober 1850 - hij was toen 24 jaar oud - trouwde hij daar met zijn 19-jarige stadgenote Francina Hudig. In de volgende zomer werd er op 5 augustus hun dochter Pieterella Geertruida geboren. Nog geen anderhalf jaar na het huwelijk overleed zijn vrouw. Haar dood bracht een duidelijke ommekeer in het leven van Thomas van Stolk.

Hij zette zich aan de studie van het Nederlands recht, die hij op 1 juli 1858 met succes afsloot.

Nadat hij in 1859, nog in Rotterdam, op 32-jarige leeftijd was hertrouwd met de 11 dagen oudere Helena Groshans, eveneens een Rotterdamse van geboorte, verhuisde hij in het volgende jaar al naar Den Haag, naar men zegt om gezondheidsredenen.

Zij betrokken daar een woning aan de Stationsweg, no. 26, toen een deftige en betrekkelijk nieuwe straat. Thomas vestigde zich er als advocaat en candidaat-notaris.

Daar werd ook op 14 september 1863 hun zoon Jacob geboren. Hij zou later de oprichter van HCC/HVV worden. Als bewoner van het huis Hoog-Horst was hij één van de aanstichters van de rel tussen bewoners van Berg en Dal bij Nijmegen, die leidde tot het bij juristen bekende 'Watertorenarrest'.

Rond 1870 verhuisde het gezin Van Stolk naar een nieuw huis op het adres Anna Paulownastraat 47, een straat, die toen nog vrijwel onbebouwd was.

Kennelijk hebben in die tijd de villa's die tussen de Promenade en Scheveningendorp langs de Scheveningseweg gebouwd waren zijn aandacht getrokken. Dat was niet zo verwonderlijk, want ook verscheidene Rotterdammers, die Van Stolk tot zijn kennissenkring mocht rekenen, hadden daar een villa gebouwd, al dan niet als zomerverblijf.

Zijn koopmansgeest zag kansen in het duinterrein daarachter ook gelegenheid te scheppen voor de bouw van zulke villa's.

Als een 'projectontwikkelaar avant la lettre' liet hij zijn oog vallen op het gebied, dat omsloten werd door de Waterpartij, - waarvan de aanleg kort tevoren

was begonnen -, het Scheveningse Kanaal - dat in 1858 naar het Seinpostduin was doorgetrokken - en het oude Hondenslag, dat in die dagen om zijn verharding bekend stond als de Mac Adamweg, later als Kanaalweg en nu gedeeltelijk als Prof. P. S. Gerbrandyweg. Het eerste ons bekende bericht over de plannen van Van Stolk komt voor in de Algemeene Visscherij Courant van 6 juli 1873. De in die dagen beroemde tuinarchitect Zocher werkte die plannen in 1874 verder uit.

In de daaropvolgende jaren heeft Van Stolk zich geleidelijk de eigendom verworven van het terrein, waar hij zich zijn 'Scheveningse Park' voorstelde.

Voor zichzelf ontwikkelde hij er het plan voor de bouw van villa Mignon (Van Stolkweg 26). Voordat het gezin daarheen kon verhuizen, woonde de familie Van Stolk nog korte tijd in een huis hier in de buurt (Kanaal 13). Vader heeft de verhuizing echter niet meer mogen beleven. Thomas van Stolk kwam op 13 februari 1882 te overlijden. Hij was toen 55 jaar oud. Hij werd begraven op de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan.

Op 21 februari 1882 deelden Burgemeester en Wethouders de gemeenteraad mede, dat aan de eerste zogenaamde parkweg in het Scheveningse Park de naam Van Stolkweg was gegeven.

De tweede zogenaamde Parkweg heet nog steeds alleen maar Parkweg. Misschien zouden B en W die weg kunnen herdopen tot Scheveningse Parkweg.

Mr Ton Landheer overhandigt de directeur van de dienst der Gemeenteplantsoenen, de heer H. J. Bos, een Van Stolkparkdas.
(foto Rob Luijter)

Op die manier zou niet alleen de oorspronkelijke naam van het park bewaard blijven, maar zou ook veel verwarring kunnen worden voorkomen. Immers, naast de Parkweg, kennen we nog de Parkstraat, de Parkzijde, de Nieuwe Parklaan en een Parkweg in Voorburg, allemaal ver van elkaar gelegen straten, die niet alleen mensen van buiten bij het zoeken van één daarvan soms tot wanhoop brengen.

De weduwe Van Stolk betrof het nieuwe huis in april van dat jaar. Zij woonde er tot haar dood op 2 juni 1894. Dat de tuin van de familie in die tijd doorliep tot aan de Kanaalweg, is nog altijd aan de veel jongere bebouwing ter plaatse te zien.

Pas in de jaren twintig werd in dat stuk van de tuin een groot pand gebouwd (Kanaalweg 55-57-57a), waar onder andere de kruidenier Van Alphen tot voor een tiental jaren gevestigd was. Ook een achterpoortje, dat op de Kanaalweg uitkomt, herinnert nog aan de oude toestand.

Merkwaardig genoeg bleek nooit eerder een zichtbare herinnering aan Thomas van Stolk tot stand gekomen te zijn, toen het bestuur na jonkheer VerHuell

ook hem 100 jaar na zijn dood wilde herdenken.

Daarom besloot het bestuur daar zelf iets aan te doen namens ons allen, die met zo veel genoegen nog dagelijks profiteren van het voortvarende ondernemerschap van Thomas van Stolk.

Het werd een zitbank van Burma teakhout, geplaatst in het plantsoen schuin tegenover het huis, dat Van Stolk voor zijn gezin had laten bouwen.

Op zaterdag 23 oktober jongstleden mocht Mr Ton Landheer - na 10 jaar actie voor het Van Stolkpark - de bank overdragen aan de heer H. J. Bos, directeur van de dienst der Gemeenteplantsoenen, die in dat jaar zijn 75-jarig jubileum vierde. Ondanks de stromende regen liet niemand zich weerhouden erbij te zijn. En de Federatieband van de C.J.V. speelde er extra lustig op los.

Dat Piet Westbroek, die in 1907 de eerste directeur van de dienst werd, als 18-jarige plantagemeester van de Scheveningse Bosjes, samen met zijn collega's bij de plaatsing van de VerHuell-bank een fles met hun namen in het fundament had laten in metselen, is een bijzonderheid, die hier tot slot niet onvermeld mag blijven.

Tuin-keuringen

Vorig jaar, in het voorjaar en in de zomer, hebben juryleden van de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afdeling Den Haag, tuinen in onze wijk gekeurd.

Op 9 november werd een gedeelde eerste prijs uitgereikt aan de families De Waal en Leydesdorff, voor hun tuinen aan de Belvédèreweg 3-5.

De derde prijs ging naar mevrouw Meijer, Parkweg 4.

Uit het verslag van de keuringscommissie kwam naar voren dat men nogal teleurgesteld was over de kwaliteit van de voortuinen. Uiteraard had men wel rekening gehouden met de arme grond en de ongunstige ligging, dicht bij zee, en nogal onderhevig aan wind.

Toch komt de keuringscommissie volgend jaar weer keuren, en wel in de week van 16 t/m 23 april en 20 t/m 27 augustus.

Wellicht is de voorwetenschap een goede aanleiding nog meer en extra zorg te besteden aan het uiterlijk van de voortuin.

Uilenkasten

Onder leiding van de Vogelwacht zal de Plantsoendienst in februari beginnen met het installeren van een zogenaamde uilen- en valkenkast.

Omdat dode en zieke bomen regelmatig geveld worden en er dus weinig natuurlijke holtes overblijven hangen er ongeveer 130 vogelkasten in de bosjes.

Hieronder zijn behalve de standaardkasten ook zogenaamde selectieve kasten opgehangen voor bijvoorbeeld spechten, uilen en roofvogels. Deze kasten worden jaarlijks gecontroleerd, in de winter schoongemaakt en eventueel gerepareerd voor het volgende broedseizoen.

Hoewel er de laatste jaren regelmatig een bosuil in de bosjes broedt, is het geen overbodige luxe een dergelijke kast op te hangen omdat er steeds meer natuurlijke nestholtes verwijnen.

De bosuil is een van de grootste in Nederland voorkomende uilen. De ongeveer 40 cm grote uil heeft een forse ronde kop, geen oorpluimen en ronde vleugels wat in de vlucht goed te zien is. De kleur varieert van grijs tot bruin en er is geen verschil in verenkleed tussen beide geslachten. Hij komt in geheel Nederland voor en woont graag in bossen en parken met dikke bomen.

Hij blijft 's winters in Nederland en zwervt dan waarschijnlijk in een betrekkelijk klein gebied rond. Reeds in januari kunnen we de ver klinkende baltsroep horen, een diep hoeh-hoeh gevolgd door een beverig hoeoeoe. Het wijfje antwoordt vaak met een kort koewiet. De fantastische roep klinkt van de avondschemer tot het ochtendgloren. Na het liefdesspel legt het wijfje 2 tot 5 glanzend witte eieren in een holle boom.

Het wijfje broedt geheel alleen de eieren uit die na vier weken geduldig broeden uitkomen, enkele dagen na elkaar, zodat de jongen niet even oud zijn. Gedurende de broedtijd wordt het wijfje door de man gevoed. Als hij de buit gevangen heeft roept hij op enkele meters afstand van het nest. Het wijfje verlaat dan vaak voor enkele seconden de broedholte om het voer over te nemen. Na het uitkomen van de eieren worden de jongeren nog vele weken door de ouders verzorgd, waarbij het mannetje nog steeds op jacht is voor vrouw en kroost en het wijfje de buit verdeelt. Al naar gelang het in hun jachtgebied voorkomt, vangen de bosuilen allerlei soorten muizen en spitsmuizen, vogels, insecten en jonge konijnen.

Zo staan er in het Scheveningse bos ook jonge duiven op het menu en soms jagen ze 's nachts de slapende mussen uit het klimop om ze daarna te vangen. Zo helpen ook deze vogels het natuurlijk evenwicht in stand te houden en hebben als alle levende organismen hun nuttige plaats in de natuur.

Na ongeveer 5 weken kunnen de jongen vliegen. Ze verlaten echter al veel eerder de nestholte en scharrelen dan vrij hulpeloos in de buurt van het oude nest rond.

Ziet u overdag zo'n schijnbaar hulpeloze en 'verlaten' jonge bosuil, blijf er dan af en breng het niet uit medelijden naar het asiel want dit gedrag past geheel in het familieleven van de bosuilen. De bosuil is een typisch nachtdier, overdag zitten ze verborgen in de bomen in de oksel van een dikke tak te soezen en te slapen en tegen de schemering begint voor hen het leven. De jongen bedelen

dan een luid kiewie roepend om eten, het mannetje en wijfje verzorgen de jongen, minnekozen en blijven elkaar trouw voor het gehele vogelleven.

Na een paar maanden zijn de jongen volwassen en zullen zelf hun kostje moeten opscharrelen. Dit wordt gestimuleerd doordat de ouders ze steeds minder voeden, ja zelfs weggagen, zodat ze van de honger zelf wel op jacht moeten gaan. De jongen zwermen dan uit om op hun beurt een gezin te gaan stichten.

Operatie 'straatlantaarn'

Tot ongeveer half mei zal in de wijk met tussenpozen een aantal straatlantaarns worden verwijderd en vervangen door andere van nagenoeg hetzelfde type, dat de architect Berlage nog heeft ontworpen.

Dit is nodig, omdat de lampen wegens ingrijpende reparaties in de werkplaats van het gemeentelijk energiebedrijf hersteld moeten worden. Tegelijkertijd worden ter besparing van energie de kwikdamlampen vervangen door natriumlampen, zodat nog enkele weken blauwe en rode lichten door elkaar voorkomen.

De villa's aan de Waterpartij

Wie vandaag langs de Waterpartij loopt, zal er vergeefs villa's zoeken. Dat behoeft geen verbazing te wekken, want de gehele situatie rond de Waterpartij heeft grote veranderingen ondergaan sinds de Tweede Wereldoorlog.

Zo is de Teldersweg een geheel nieuwe weg, die in 1953 dwars door de bosjes werd aangelegd, als 'schakel in de toekomstige toerweg van de Noord-Hollandse grens naar Hoek van Holland'. Juist daar heeft een aantal villa's aan de Cremerweg, gelegen ten zuiden van de Waterpartij ongeveer in het tracé van de huidige Teldersweg, en aan de Dwarsweg, slingerend van de Hogeweg naar de Cremerweg, gestaan.

Maar laat ik u nu terug nemen naar de jaren tachtig van de vorige eeuw, toen een begin werd gemaakt met de aanleg van de Waterpartij en de daaromheenliggende bebouwing.

Niet alleen Thomas van Stolk, maar ook zijn broer, de houthandelaar Abraham van Stolk bezat grond in het Scheveningse Park. Aanvankelijk - bij het ontbreken van straatnamen - worden deze percelen genoemd als liggend 'aan de Kanaalweg', naderhand gepreciseerd tot Hoge Duinweg, Hogeweg en Duinweg, en later Dwarsweg.

In 1882 gaf Abraham van Stolk de aanzet tot het ontwikkelen van duinterreinen langs het smalle, bochtige stuk van de Waterpartij. Hij verkocht een stuk 'bosch en weiland' aan Arij Jacobus Mijnlieff, steenfabrikant uit Herwijnen.

Mijnlieff liet wel een villa bouwen, maar zag er kennelijk toch maar van af daarin te gaan wonen. Hij verkocht zijn 'villa en duinterren' in 1885 aan de fabrikant Maximiliaan Hendrik Salomonson, geboren in Almelo in 1822, die zich hier uit Rotterdam komend, als weduwnaar vestigde op 9 juni 1886, met als adres Dwarsweg 1. Met hem mee kwam zijn zoon Henri David (geboren in 1850) in villa Ma Retraite, zoals de Salomonsons hun villa noemden. Reeds eerder had een andere zoon, de 26-jarige Gotfried Jules zich hier gevestigd, op 17 augustus 1885.

Tien jaar lang bewoonden de Salomonsons dit fraaie huis; in 1895 vertrok Maximiliaan naar Brussel, en zijn oudste zoon ging terug naar Rotterdam. Het huis ('villa, serre, schuur en erf') werd gekocht door mevrouw Catharina Johanna Margaretha Groen van Waarder, echtgenote van Cornelis Jacobus Stockum van Akendam. De heer Van

Stockum, geboren in 1838, officier van gezondheid bij het Departement van Marine, woonde met zijn vrouw en drie zoons in 1893 aan de Rijnstraat.

De oudste zoon, Frédéric Willem Rémy, overleed hier, veertien dagen voor zijn negentiende verjaardag in 1898.

Ook de Van Stockums bleven niet op Scheveningen: op 13 oktober 1902 vertrokken zij 'naar het buitenland'.

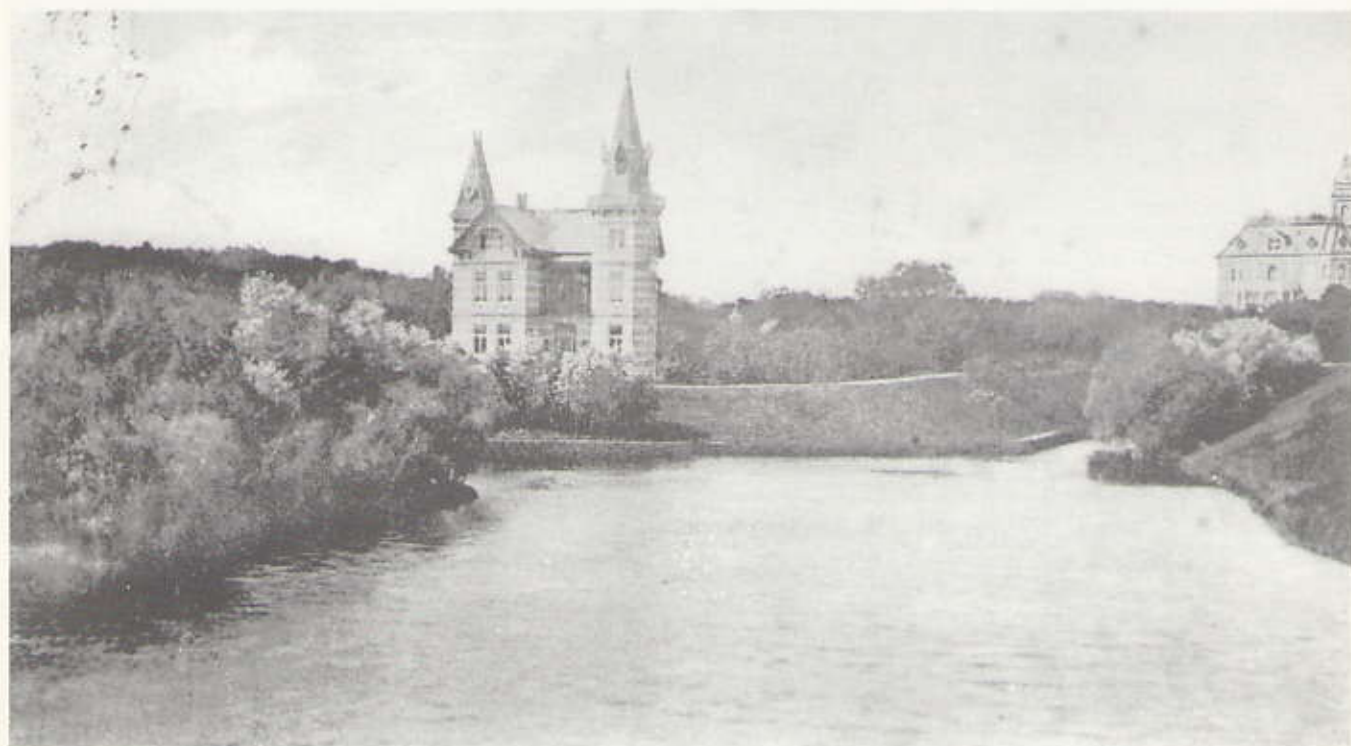
Koper van hun 'villa met tuin' was hun buurman, de Rotterdammer Anthony George Kröller, maar daarover later.

Op het terrein, gelegen naast Ma Retraite, liet Abraham van Stolk, in 1884 al een villa bouwen. Vermelding van bewoning is er niet voor 1893, toen een koper voor het huis kwam opdagen.

Daniel Hanekuijk kocht de villa met tuin (aan de Kanaalweg!). De 37-jarige Hanekuijk van wie geen beroep vermeld wordt in het Haagse bevolkingsregister, woonde met zijn Engelse vrouw Pauline Emily Sanderson Smith en zijn vier dochters en één zoon aan de Anna Paulownastraat; in Villa Paulina werden nog twee zoons geboren, in 1895 en in 1899. Waarom de Hanekuijks hier niet bleven is niet bekend: in 1900 verkochten zij Villa Paulina aan de in Rotterdam wonende cargadoor en expeditie Hendrik Houwens.

Of Hendrik Houwens van plan was in Villa Paulina te gaan wonen is evenmin duidelijk. Hij verkoopt datzelfde jaar nog de 'villa en tuin in de Boschjes' aan een andere Rotterdammer, directeur van Wm. Müller & Co., Anthony George Kröller.

Uit het door S. van Deventer geschreven boek over de Kröllers (Kröller-Müller. De geschiedenis van een cultureel

*De Waterpartij
rond 1900: links villa
Paulina, rechts Ma Retraite...*

levenswerk, Haarlem 1956) krijgen we een goede indruk van de reden waarom de Kröllers zich in Scheveningen vestigden.

De achtergrond van de verhuizing van Rotterdam naar Den Haag was voornamelijk zakelijk. De zaak was tot een internationaal concern gegroeid, ver boven het typisch Rotterdams bedrijf uit.

Kröller, veel op reis, achtte het gewenst het hoofdkantoor naar Den Haag te verplaatsen, om in de rustige atmosfeer van de residentie het kantoor te leiden. Alleen de ertshandel, welke niet aan Rotterdam was gebonden, en overal kon zetelen, verhuisde mede. De wens daar te zijn waar de regering resideerde, was zonder twijfel ook een reden. Het hoofdkantoor van de firma werd gevestigd aan de Lange Voorhout 3.

De 39-jarige Kröller vestigde zich op 31 december 1901 met zijn vrouw Julie Emma Laura Helena Müller en hun vier kinderen aan de Dwarsweg. Zij hadden grote plannen met Villa Paulina; en toen naderhand ook het aangrenzende terrein met Villa Ma Retraite gekocht werd, konden zij pas goed hun enthousiasme botvieren. Zij gaven de architect Falkenburg opdracht de villa's ingrijpend te verbouwen. Ma Retraite werd onherkenbaar omgetoverd tot Huis ten Vijver. Nadat de torens van Paulina waren afgebroken, werd er een 'koetshuis met bovenwoning' van gemaakt.

De paardenliefhebberij van beide Kröllers was toen nog groot en het buitenrijden in Scheveningen niet te vergelijken met dat in Rotterdam. Het stalgebouw van Huize ten Vijver was modern, met boxen, wagenpark en dienstwoningen.

De eerste jaren in Scheveningen heeft het echtpaar een voortreffelijke stal bezeten.

Huize ten Vijver was een representatief gebouw. Een dubbele hardstenen trap leidde naar een bordes, een grote monumentale deur vormde de ingang. Er was een soutterain, waarin de keukens en personeelskamers zich bevonden en naar de tuinkant twee grote vertrekken, de ontbijtkamer en een kamer voor de kinderen, met aansluitend een kleine bibliotheek. Door de voordeur kwam men in een zeer fraaie marmeren hal, welke mevrouw Kröller met haar Delfts aardewerk, met het kopen waarvan zij in Rotterdam was begonnen, had aangekleed.

Aan de muren, barokke vergulde houten standaards, waarop de Delftse pullen, vazen en stelletjes stonden, tegelplateaux ertussen.

Links de garderobe, rechts de Empirekamer van de heer des huizes. Aan het einde een grote suite: salon en eetkamer, beide in Louis Seize stijl, de eetkamer met blauwe, de salon met groene zijde bespannen, overeenkomstige zware gordijnen. De suite was des avonds bij kunstlicht zeer fraai, ruim, hoog en van goede afmetingen. Overdag donker, want naar de tuinkant was een veranda aangebouwd.

Tenslotte op dezelfde verdieping nog een klein kamertje, het boudoir van mevrouw Kröller. Dat was háár rijk. In de hoek naast het raam de schrijftafel, waaraan zij zovele brieven heeft geschreven, aan de kant tegen de muur een intiem mooi canapeetje, thans in het museum, ervoor een tafel met enige stoelen. Aan de muur tegenover de les-

senaar, het zogenaamde herinneringskastje, een antiek meubeltje, dat opengeklapt kon worden, met vele laadjes, waarin zij haar brieven en fotografieën bewaarde.

Een monumentale trap leidde naar de eerste etage, waar de slaapvertrekken zich bevonden, daarboven onder het dak de kamers voor het personeel.

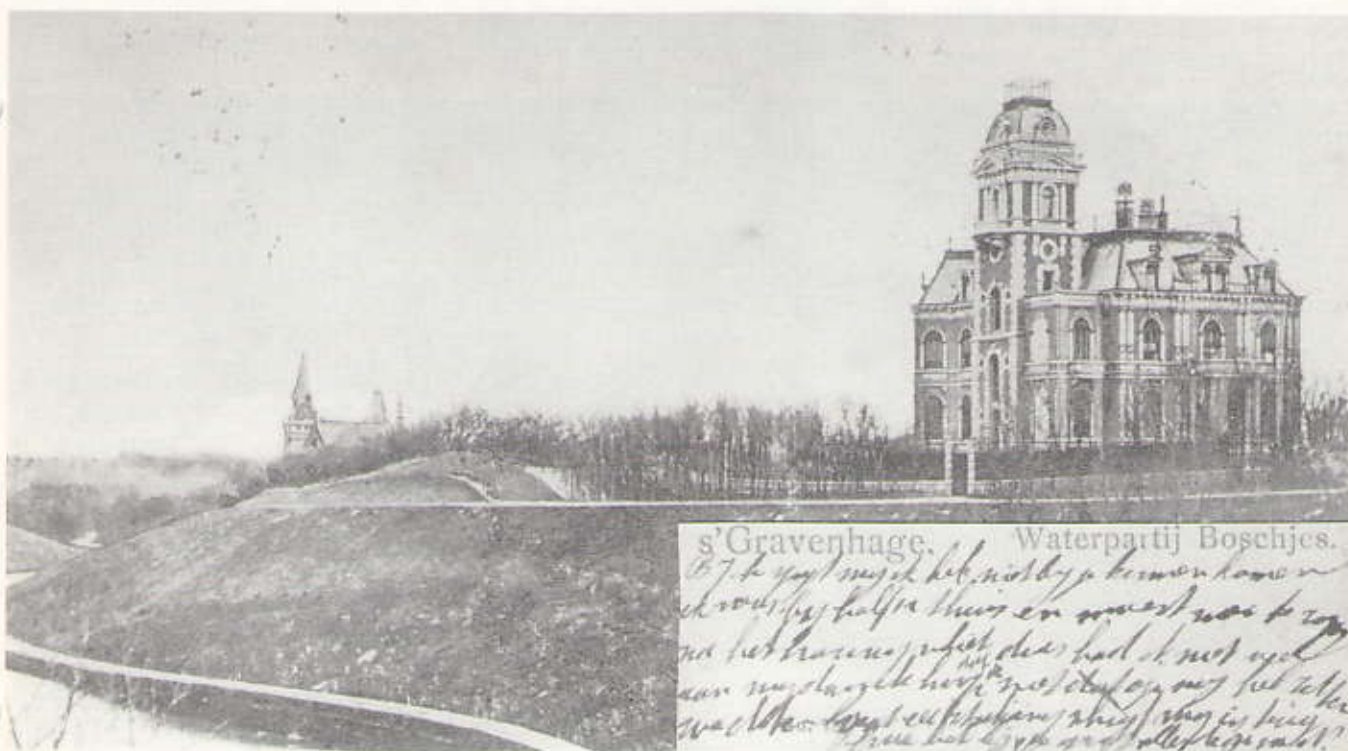
De eerste etage bevatte ook een logeerkamer, compleet met een eigen bad. Op de zolder beschikten de dienstboden met elkaar over één slaapkamer, maar ook over een eigen badkamer.

De verhuizing had als gevolg, dat zij een einde maakte aan het drukke gastenverkeer en de regelmatige omgang met de Rotterdamse vrienden en kennissen. Zonder twijfel wenste mevrouw Kröller geen pogingen te doen om deel te nemen aan het mondaine leven van de residentie. De voortdurende reizen van haar man, heel dikwijls plotseling, maakten zoiets reeds onmogelijk. Zij voelde voor dat alles niets en wenste haar tijd nuttiger te besteden.

In Den Haag was de omgang ook geheel anders; zeker, nog kwamen er dikwijls zakenrelaties, vooral de buitenlanders, om met de heer Kröller persoonlijk te onderhandelen, maar het was niet meer het drukke bezoek van Rotterdam. Mevrouw Kröller kreeg meer tijd. De dochter ging op kostschool naar het buitenland, de jongens naar school in de stad.

Mocht zij haar Rotterdamse vrienden en kennissen niet meer in de buurt hebben, wel was zij niet geheel verstoken van Rotterdamse contacten.

Vlak bij Villa ten Vijver woonde haar broer Gustav Müller, die in 1907 Villa

De Waterpartij
rond 1900: links Villa
Paulina, rechts Ma Retraite . . .

Huize ten Vijver (1912)

Elpis van de familie Van der Hoop had laten vervangen door het monumentale Sandhaghe, eveneens door Falkenburg gebouwd, aan de Hogeweg nummer 18. In de eerste jaren in Scheveningen heeft mevrouw Kröller nog veel gereden, doch ook dat was anders. Scheveningen met strand en duinen is ideaal voor de paardensport, maar voor haar kwam dit neer op rijden met een stalknecht. Bovenal het feit dat iets anders haar geheel in beslag nam, was mede oorzaak, dat zij geen plezier meer in die grote en kostbare opzet vond. De opkomst van de auto gaf de doorslag. Het echtpaar Kröller behoorde tot de eerste bezitters van een automobiel en daardoor veranderde de gehele opzet van het stalgebouw.

Toen mevrouw Kröller in 1909 de boerderij De Harskamp kocht werd de Scheveningse stal geliquideerd, de paarden werden naar de Harskamp gestuurd; de auto had voor goed gezegevierd.

Het huis, met zoveel zorg ingericht, heeft niet aan de verwachtingen voldaan. Het was binnen donker, de kamers hadden geen uitzicht, alleen de ontbijt- en kinderkamer, welke op de tuin uitzagen. Het huis lag hoog, daardoor geëxposeerd, dicht bij zee, met als gevolg veel wind; de dagen dat men buiten kon zitten, sporadisch. Al zal dat laatste ook een gevolg geweest zijn van het feit dat het terras op het noorden lag.

In de loop der jaren begon mevrouw Kröller Huize ten Vijver als iets conventioneels, onechts, onwaars te voelen. Zij kon er geen vrede meer mee hebben. Kröller deelt haar wens naar een ander huis, al was het uit andere motieven. Hij wilde meer buiten wonen, op een groter terrein, en meer beschut dan Huize ten Vijver.

Na veel wikken en wegen verhuizen de Kröllers naar het landhuis Groot Haesebroek in Wassenaar op 11 juli 1916.

Inmiddels hadden zij al grote stukken grond op de Veluwe gekocht en lieten in Hoenderloo het jachtslot Sint Hubertus bouwen, naar ontwerp van Berlage en voltooid door Henry van de Velde.

De kunstcollectie, begonnen op Huis ten Vijver met de aankoop van drie werken van Vincent van Gogh, de zonnebloemen, de zaaier en een stilleven, fles met citroenen, ondergebracht in het Rijksmuseum de Hoge Veluwe, kreeg hun naam, de Collectie Kröller-Müller. Koper van Villa ten Vijver - in 1916 - was Gerardus Laurentius Maria van Es, koopman en consul, ambachtsheer van Papendrecht en Matena.

Van Es liet zekerheidshalve het 'huis met serre, koetshuis, bovenwoning en broeikas' maar niet geheel leeg staan. Op 24 juli 1916 werd Cornelis van Keulen met zijn vrouw Gijsbertha van Daalen ingeschreven als bewoner van het huis. Cornelis van Keulen - in 1879 in Tiel geboren, aanvankelijk sigarenmaker van beroep - fungeerde als huisbewaarder en huisknecht voor Van Es, die hier wellicht 's zomers wel eens vertoefde zal hebben.

Als andere bewoners worden nog vermeld: C. Deijkers en H. van der Veen. Van Keulen vertrekt in 1920, weer terug naar Rotterdam. Van Es verkoopt Villa ten Vijver in 1920 aan Ida Louise Junia barones Baud; zij verkoopt vrij snel daarop Villa ten Vijver aan de Argentijn Sigismondo Edelstein.

Al had Edelstein de Argentijnse nationaliteit, hij was in 1871 in Wenen geboren. Aanvankelijk woonde hij aan de Badhuisweg nummer 21. Van beroep is hij koopman in granen. Uit zijn huwelijk met de in Mainz geboren Elisabeth Lahnstein waren drie kinderen ge-

boren: te Sankt Moritz in 1917 Paul en te Zürich in 1915 en 1920 respectievelijk Carolo en Beatrice. Edelstein liet enige kleine toevoegingen maken: het huis werd voorzien van een personen- en spijzenlift. Op 10 juli 1922 komen de Edelsteins op Villa ten Vijver wonen.

Via erfpachtovereenkomsten met de gemeente breidt Edelstein het terrein uit. Toch liep het Edelstein niet geheel en al mee: zijn vrouw overlijdt in 1924 in Zürich. Op 2 september 1925 vertrekt hij met zijn kinderen naar Buenos Aires.

Huis en terrein blijven zijn eigendom, al zal hij in Nederland wel een beheerder ervoor gevonden hebben. Zo af en toe is er sprake van enige bewoning, maar van lange duur is die niet. Zoals vele leegstaande gebouwen wordt ook Huize ten Vijver klaargemaakt als opvangcentrum voor Joodse kinderen. Dat is aan het eind van de dertiger jaren, vlak vóór de Tweede Wereldoorlog.

Op 15 januari 1942 werden de Scheveningse Bosjes getroffen door bommen. Het dak van het dienstgebouw van Gemeenteplantsoenen aan de Sparrenweg werd door een bombscherf getroffen. In het bos werd een flink aantal eiken vernield.

1943: De vesting Scheveningen wordt als onderdeel van het Duitse verdedigingsstelsel voor Europa gesloten. Al eerder was de bevolking van onder andere het Van Stolkpark geëvacueerd. De villa aan de Dwarsweg lag in het gebied waar een belangrijk onderdeel van de vesting was geprojecteerd; in maart 1943 werden zowel de villa's aan de Cremerweg als Huize ten Vijver met het koetshuis gesloopt om vrij schietveld te krijgen: een roemloos eind voor het eens zo trotse Huis ten Vijver.

Wijkbus voor Groot-Scheveningen

De Werkgroep Wijkbus Scheveningen heeft het initiatief genomen te komen tot een wijkbus voor 'Groot Scheveningen'. De omgrenzing van dit gebied is: Gevers Deynootplein - Badhuisweg - Nieuwe Duinweg - Duinweg - Hogeweg - Van Stolkweg - Johan de Wittlaan - Cornelis de Wittlaan - Houtrustweg - Nieboerweg - Duivelandsestraat.

De wijkbus is bedoeld ter verbetering van het huidige openbaar vervoer binnen deze begrenzing. Bovendien opent de bus perspectieven voor oudere en invalide bewoners om op wat eenvoudiger wijze hun bezoeken aan artsen en familieleden, hun soosbezoek en niet te vergeten boodschappen doen, postkantoor en museumbezoek te organiseren.

Men denkt aan een systeem waarbij gebruikers f 25,— per drie maanden voor onbeperkt gebruik betalen, echtparen f 30,— per drie maanden.

Het ligt in de bedoeling het vervoer een dag tevoren, bijvoorbeeld tussen 9 en 10 uur 's ochtends te laten aanvragen op een centraal punt, bijvoorbeeld een wijk- en dienstencentrum. In de eerste plaats zal de bus beschikbaar moeten zijn van maandag t/m vrijdag van 9 - 17 uur. Voor de weekends (kerkbezoek en dergelijke) voorziet men de mogelijkheid van een aparte regeling.

Voor een goed functioneren van de wijkbus wil men een beroep doen op vrijwilligers, ook de chauffeurs. Ook begunstigers of sympathisanten - dit vooral in financiële zin - zijn erg welkom. Inlichtingen kunt u verkrijgen bij de heer A. Verbouwen, p/a Jurriaan Kokstraat 175, telefoon 522034, mevrouw M. Mesters, p/a Henri Couvéehuis, Prins Mauritslaan 49, telefoon 574221, en de heer J. Dubbeling, p/a Het Trefpunt, Tesselseplein 42, telefoon 500005.

Haagse beeldengids

Op 26 januari werd het door Carel Kneulman gemaakte beeld 'Lazarus leert opnieuw lopen' in het Westbroekpark geplaatst.

Daarna werden de eerste exemplaren van de Haagse beeldengids uitgereikt. Het boekje biedt een overzicht van de belangrijkste beelden in Den Haag, te zien langs de openbare weg, in parken en plantsoenen.

Voor f 4,— is de gids te verkrijgen bij het Gemeentelijk Informatiecentrum, het Gemeentemuseum, het Kostuummuseum, het Museum voor het Onderwijs, de Gemeentelijke Commissie voor Beelden kunsten en in enkele boekwinkels.

Een boek over de schilder H.W. Mesdag

Naar aanleiding van het artikel 'Groen toen' in de Van Stolkparkkoerier van oktober jongstleden ontving de redactie een brief van het op Parkweg 2 gevestigde ingenieursbureau Grabowsky & Poort BV.

Hierin werd herinnerd aan de tentoonstelling over de Haagse School die tegelijk met 'Groen toen' in Pulchri werd gehouden ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten. Deze tentoonstelling was georganiseerd door de Stichting De Haagse School, die op initiatief van Grabowsky & Poort tot stand is gekomen.

Het ingenieursbureau bewees zijn actie-

ve belangstelling voor kunst eveneens bij de viering van zijn 25-jarig bestaan in oktober 1981. Ter gelegenheid daarvan verscheen een boek over de schilder Hendrik Willem Mesdag, geschreven door Ir Johan Poort, die overigens in zijn vrije tijd ook zelf tekent en schildert. Het fraai verzorgde werk is uitgegeven als paperback en in een gebonden uitvoering. Beide uitgaven zijn verkrijgbaar bij het Panorama Mesdag, dat een deel van de opbrengst voor restauratiewerkzaamheden kan bestemmen.

Het ingenieursbureau was zo vriendelijk het archief van de Wijkvereniging met een exemplaar van de gebonden editie (die meer gegevens bevat dan de paper-

back) te verrijken. Het boek van Ir Poort geeft, onder meer aan de hand van citaten uit Mesdags correspondentie, een beeld van het leven van de kunstenaar, die sedert zijn vestiging in Den Haag (1869) naam begon te maken als zeeschilder. Het belangrijkste deel van een dergelijk boek is uiteraard de catalogus van de werken.

Deze is zo volledig mogelijk; van de talrijke illustraties zijn er tientallen uitgevoerd in kleur. Het is een voor kunstliefhebbers aantrekkelijk boek geworden, vooral voor degenen die in en rond Scheveningen wonen.

Hans Trapman

Ir J. Poort (foto Sijthoff Pers)

Om en bij de Promenade

Nieuwe aanplant Scheveningse Bosjes

Gedurende de wintermaanden is de Plantsoendienst bezig geweest oude en zieke bomen langs de Scheveningseweg en in de Scheveningse Bosjes op te ruimen en zo mogelijk te vervangen. De nieuwe aanplant - voornamelijk eiken - is afkomstig van de kwekerij Clingendael, die plaats moest maken voor een parkeerterrein.

Schoppen

Ter ere van haar 75-jarig bestaan heeft de Dienst der Gemeenteplantsoenen verspreid over de stad een aantal reuzenschoppen geplaatst. Onze wijkvereniging attenderde voornoemde Dienst op haar 'bakermat', namelijk de Scheveningse Bosjes. Het resultaat is de vriendelijke geste de rij schoppen langs de Prof. Teldersweg te plaatsen.

Kruising Kanaalweg - Duinweg

In het najaar zijn bij de gevaarlijke kruising Kanaalweg - Duinweg waarschuwingborden geplaatst. Ook is er naar gestreefd door uitbreiding van het 'oor' de kruising overzichtelijker te maken.

Eenrichtingsverkeer Van Stolkweg, Parkweg en Kanaalweggetje

Op verzoek van het VCL is in de Commissie voor Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer een voorstel gedaan het eenrichtingsverkeer voor fietsers op bovengenoemde straten op te heffen.

Keuken voor Duinrust

Op vrijdag 1 oktober 1982 werd op feestelijke wijze de keuken van het verzorgingstehuis Duinrust in gebruik genomen.

Het heeft vier jaar geduurd voordat het zover was, hoewel de ruimte al wel beschikbaar was. Reden van dit lange wachten was het langzaam afkomen van toestemming van het desbetreffende ministerie.

In de kelder van het gebouw, die omgetoverd is tot een moderne efficiënte keuken, bereiden twee koks dagelijks het diner voor de ruim honderd bewoners van het verzorgingstehuis.

Voor oudere wijkbewoners bestaat de mogelijkheid tegen een geringe vergoeding warme maaltijden in het verzorgingstehuis te verkrijgen.

25 jaar in het Van Stolkpark

De groentewinkel van Van Bentem viert dit jaar de vijfentwintigste verjaardag in het Van Stolkpark. Proficiat!

Een 100-jarige

Op 18 februari hoopt mevrouw Geertje Abbas - Eders haar 100e verjaardag te vieren. De koffie staat in Duinrust klaar om 10 uur 's ochtends.

De Wijkvereniging verjaart

Zaterdag 12 maart te 10 uur 's ochtends

zullen aan de Professor P. S. Gerbrandyweg de heren Bos, directeur Gemeenteplantsoenen en onze oud-voorzitter weer gezamenlijk in actie komen, nu om de boom te planten, die bij de overdracht van de Thomas van Stolkbank werd aangeboden.

Alle wijkbewoners zijn van harte welkom om beide heren aan te moedigen bij het graafwerk. Na afloop wacht allen een kopje koffie met cake bij de familie landheer.

Documentatie

In de Vox Justiae 1982, nummer 10, verscheen een uitgebreid artikel over Prof. Pieter Sjoerds Gerbrandy, onder andere Minister van Justitie 1939 - 1942, minister-president 1940-1945. Hij woonde op het adres Kanaalweg 113c. Na zijn overlijden werd de Kanaalweg van Duinweg tot aan de Haringkade naar hem Prof. P. S. Gerbrandyweg genoemd. Het jaarboek van de Geschiedkundige Vereniging Die Haghe 1982 bevat een artikel van de hand van mevrouw Anna Wagner getiteld 'Enkele negentiende-eeuwse schilders in en om het Van Stolkpark'.

Burenhulp Vijf jaar in het Van Stolkpark

Ook in 1982 is gebleken dat de bewoners van het Van Stolkpark zich uitstekend weten te redden. De bemiddeling van de Burenhulp heeft geleid tot bemiddeling in bezoeken aan patiënten in een ziekenhuis, begeleiding van mensen naar een ziekenhuis, een technisch karweitje en het verzorgen van een maaltijd.

Allerplezierigst was de begeleiding van een van onze cliënten, een 92-jarige man, die zojuist uit het ziekenhuis was ontslagen (waarheen wij zijn vrouw enige malen hadden gebracht om hem te bezoeken), naar de presentatie van een boek waarin hij voorkwam.

Hij bleek onvermoeibaar tot op het moment dat wij hem naar huis gebracht hadden.

Tot ons genoegen lukte het bovendien voor een alleenwonende oude dame te bemiddelen, dat zij in een nabijgelegen verzorgingstehuis warme maaltijden kan gaan nuttigen.

Van wat de Burenhulp in 1982 deed is het bovenvermelde maar een klein deel: er is uitgebreid boodschappen gedaan, ontelbare bezoeken (vooral aan bejaarden) zijn afgelegd, zelfs een maand lang kon een zieke voorzien worden van speciaal toebedeeld voedsel. Het enthousiasme van de medewerk(st)ers was immer toereikend om aan de vraag goed te voldoen.

Vijf jaar - een lustrum. Het eerste lustrum willen wij vieren op woensdag 23 februari, van half drie tot vier uur 's middags in Huize Duinrust, Duinweg 35. Alle wijkbewoners zijn daarbij van harte welkom.

A. E. M. Landheer-Roelants
M. C. Goes-van Romondt

Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

Bestuur:

voorzitter: Drs F. J. B. Bruins,
Van Stolkweg 26,
Telefoon 52 23 47

vice voorzitter: J. A. Kusters,
Belvédèreweg 7,
telefoon 50 31 91

secretaris:

mevrouw Mr A. M. Th. van Kempen,
Van Stolkweg 9,
telefoon 54 44 80
(correspondentieadres:
Prof. P. S. Gerbrandyweg 3)

penningmeester: Drs H. J. Mulder,
Parkweg 25a,
telefoon 55 02 13

Leden:

Mr T. Landheer,
Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96
R. P. Luijter, Kanaalweg 27,
telefoon 54 13 13
mevr. M. Oerlemans-van Oudenaarde,
Van Stolkweg 13, telefoon 55 56 14

contactadres:

Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96

Van Stolkparkkoerier:

redactie:
Anneke Landheer-Roelants
Marijke Oerlemans-van Oudenaarde
Hans Trapman

redactie-adres:

Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96

verspreiding:

Rob Luijter,
Kanaalweg 27,
telefoon 54 13 13

Burenhulp:

A. E. M. Landheer-Roelants,
wijkhoofd, telefoon 54 12 96
mevr. M. C. Goes-van Romondt,
plv. wijkhoofd, telefoon 55 84 55

Wijkcontactambtenaar:

Z.C. Blok, afdeling Wijkaangelegenheden, Javastraat 68, telefoon 12 29 46

Wijkagent:

B. L. Nieland,
Politiebureau Duinstraat,
telefoon 10 30 44

Rayonagent:

C. A. van der Kolk,
Politiebureau Duinstraat,
telefoon 10 30 43

Babysitters

Arne Bender, telefoon 55 47 11
Wieneke Buikhuisen, telefoon 54 18 37
Hendrik-Jan Muntendam, tel. 50 25 64
Jolanda Schuurmans, telefoon 55 15 64